

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ТА РЕНТАБЕЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Функціонування підприємств в умовах ринкової економіки потребує не тільки раціонального і економічно обґрунтованого підходу до планування своєї діяльності, визначення стратегії фінансової і виробничої політики, але і аналізу й оцінки отриманих фінансових результатів. В основі визначення оптимальних шляхів діяльності підприємства повинні лежати критерії досягнення максимально можливого в конкретних умовах фінансового результату (прибутку) та високої економічної ефективності використання всіх наявних ресурсів (рентабельності). Прибуток і рентабельність є не тільки кількісними, але і якісними показниками діяльності підприємства. Зростання прибутку при незмінних інших параметрах виробництва веде до зростання рентабельності. В свою чергу, збільшення показника рентабельності для конкретного підприємства може свідчити не тільки про зростання прибутку, але і про зменшення витрат на виробництво та реалізацію продукції.

Прибуток в економічній літературі трактується у більшості випадків як економічний результат діяльності суб'єкта господарювання. Але є і інші підходи. Так, Пересада А. розглядає його як фінансовий ресурс, що використовується як на споживання, так і на нагромадження [1, с. 158]. Субботович Ю. розглядає прибуток як економічну базу функціонування не лише суб'єктів господарювання, а й усієї економічної системи держави, завдяки чому він сприяє зростанню добробуту всіх членів суспільства [2]. Салига К. та Ткаченко Є. характеризують прибуток через функції, які він виконує [3, с. 18]. На їхню думку, прибуток – це основний показник, який показує вигідність діяльності підприємства; характеризує частину коштів, яка залишається на підприємстві після реалізації продукції, сплати необхідних податкових платежів та відшкодування витрат, пов'язаних з виробництвом і реалізацією; є джерелом формування доходів держави. Деякі автори визначають прибуток як перевищення доходів над витратами. З економічної точки зору, прибуток – це різниця між грошовими надходженнями і грошовими виплатами, а з господарської – різниця між майновим станом підприємства на кінець і початок звітного періоду [4, с. 139].

У свою чергу, немає однозначності у трактуванні сутності поняття “рентабельність”. Андрійчук В. під рентабельністю розуміє критерій економічної ефективності, який забезпечує отримання прибутку після вираховування всіх витрат на виробництво і збут [5, с. 400].

Горлачук В. та Яненко І. вважають рентабельність відносним показником прибутковості діяльності, який характеризує ефективність діяльності підприємства шляхом утворення прибутку [6, с. 373].

Бондар А. зазначає, що рентабельність – це відносний показник ефективності роботи підприємства. У загальній формі він обчислюється як відношення прибутку до витрат [7].

Долгоруков Ю. під рентабельністю розуміє відносний показник інтенсивності виробництва, який характеризує рівень окупності (прибутковості) відповідних складових процесу виробництва або сукупних витрат підприємства [7].

Разом з тим, усі автори під рентабельністю розуміють відносний показник ефективності діяльності суб'єктів господарювання, який відображає відношення отриманого ефекту (прибутку) до наявних або використаних ресурсів. Цей показник більш повно, ніж прибуток, характеризує кінцеві результати господарювання, адже його величина показує співвідношення ефекту з наявними або використаними ресурсами. Рентабельність використовують для оцінки діяльності підприємства і як інструмент в інвестиційній політиці та ціноутворенні.

Управління прибутком та рентабельністю хоча і має певні особливості, обумовлені їх сутністю та значенням для діяльності підприємства, має виступати як елемент загальної системи управління підприємством. Забезпечення ефективного управління прибутком підприємства (а на його основі й рентабельністю) визначає ряд вимог до цього процесу:

- інтегрованість зі загальною системою управління підприємством;
- комплексний характер розробки управлінських рішень;
- високий динамізм управління (системі управління прибутком повинен бути властивий високий динамізм, що враховує зміну чинників зовнішнього середовища, ресурсного потенціалу, форм організації і управління виробництвом, фінансового стану і інших параметрів функціонування підприємства);
- багатоваріантність підходів до розробки окремих управлінських рішень (реалізація цієї вимоги припускає, що підготовка кожного управлінського рішення у сфері формування, розподілу і використання прибутку повинна враховувати альтернативні можливості дій, вибір яких повинен бути заснований на системі критеріїв, що визначають політику управління прибутком підприємства);
- орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства (якими б прибутковими не здавалися ті або інші проекти управлінських рішень в поточному періоді, вони повинні бути змінені, якщо такі проекти вступають в суперечність з місією (головною метою діяльності) підприємства).

Система управління прибутком і рентабельністю має бути органічно інтегрована в загальну систему управління підприємством, оскільки прийняття управлінських рішень у будь-якій сфері діяльності підприємства впливає на рівень прибутку, який, у свою чергу, є основним джерелом фінансування розвитку підприємства та зростання доходів його власників.

Література

1. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні / А.А. Пересада. – К.: Видавництво ТОВ “Лібра”, 1998. – 392 с.
2. Субботович Ю. Прибуток підприємства в умовах ринкової економіки: нові об’єкти та методи його планування / Ю. Субботович // Матеріали другої Міжнародної конференції “Наука і освіта”. – К., 1999. – С. 71-73.
3. Салига К.С. Управління фінансовими результатами підприємства: монографія / К.С. Салига, Є.Ю. Ткаченко. – Запоріжжя: КПУ, 2008. – 176 с.
4. Костромина Д.В. Управление затратами и прибылью предприятия на основе организации центров финансовой ответственности / Д.В. Костромина // Финансовый менеджмент. – 2004. – № 4. – С. 27-36.
5. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: підручник / В.Г. Андрійчук. – [2-ге вид.]. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с.
6. Горлачук В.В. Економіка підприємства: навч. посіб. / В.В. Горлачук, І.Г. Яненко. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 344 с.
7. Бондар А.В. Удосконалення організації управління фінансовою діяльністю підприємства / А.В. Бондар, Г.А. Семенов // Економічний вісник НГУ. – 2004. – № 1. – С. 63-75.
8. Долгоруков Ю.А. Управління ефективністю використання обігових коштів у промисловості / Ю.А. Долгоруков // Фінанси України. – 2006. – № 11. – С. 103-105.
9. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. – [Вид. 2-ге, перероб. та доп.]. – К.: КНЕУ, 2000. – 528 с.

Мартинюк І. М., ст. гр. ФО-41
Стефанів І. Ф., к.е.н., доцент

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ’ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Прискорені темпи розвитку економіки України упродовж останніх передкризових років забезпечувалися, перш за все, за допомогою суб’єктів господарювання із сфери малого бізнесу. Важлива роль малого бізнесу у економічному розвитку держави обумовлена тим, що це один з найбільших секторів економіки, який визначає структуру валового національного продукту та темпи економічного зростання. Від розвитку малого підприємництва залежать темпи відродження вітчизняного виробництва, активізація внутрішнього ринку товарів і послуг, створення нових робочих місць, що